

Een eigen wijngaard(je)

Inleiding

Gecharmeerd door de prachtige beelden van eindeloze rijen druivenranken koesteren vele mensen de wens om 'ooit' een eigen wijngaard te bezitten en zelf wijn te gaan maken.

Om in Nederland wijn te maken hoef je geen scheikundige of in ouder jargon, een alchemist te zijn. Wijn is een door natuurlijke vergisting verkregen alcoholische drank gemaakt van de vruchten van de *Vitis vinifera* (Lat.). Basta, dat is de internationale erkende definitie van wijn.

Nederland telt inmiddels vele wijngaarden, zowel van hobbyisten als professionals, in alle provincies van het land, op vrijwel alle grondsoorten die Nederland rijk is en onder vrijwel alle omstandigheden! De aanplant van een wijngaard, groot of klein, hoeft hier beslist niet op problemen te stuiten. Nederland heeft voor de productie van een Vin du Pays-Bas om trots op te zijn nagenoeg de ideale omstandigheden: goed klimaat, voldoende neerslag, goede grond, beschikbare materialen, vakmanschap en inzet van mensen. Het enige waaraan het soms in Nederland ontbreekt om goede wijnen te produceren is voldoende zonuren. Echter, door de ontwikkeling en kweek van hybride soorten, onder andere in de laboratoria in Geisenheim (D), is het mogelijk druiven te kweken die vroeg afrijpen en dus voldoende suikers vormen om een alcoholpercentage van 10,5 of meer te behalen. De wijngaardenier in sp  zal echter wel een plan van aanpak moeten opstellen om in een vroeg stadium mislukkingen te voorkomen.

De voorbereiding

Zoals gezegd, een wijngaard(je) aanleggen begint met een goed doordacht plan. Het planten van een paar druivenranken ter versiering van huis en tuin, vraagt aanmerkelijk minder voorbereiding dan het aanleggen van een echte wijngaard. Voor het welslagen van de wijngaard moet u van tevoren goed nagedacht hebben over de grond, de plaatsing van de ranken en de rassenkeuze.

Hoewel de *Vitis vinifera* voor de vruchtvorming niet veel eisen stelt aan zijn (of haar) leefomgeving, zijn er wel enkele zaken waarop u bij de aanplant goed moet letten.

De bodem waarop de druif het best gedijt, is los en waterdoorlatend en niet te zuur, voor jonge planten (een- of tweejarige) niet ≥ 5 of $\leq 7,5$ pH. Humusrijke grond is wenselijk maar niet altijd beschikbaar in Nederland, een te zure of te natte grond is beslist niet geschikt.

V or het planten van de jonge ranken maakt u eerst de grond los tot een diepte van ± 60 cm. Indien u steunpalen plaatst (nodig bij de aanleg van rijen en grotere oppervlakten) is het praktisch om voorafgaand aan het planten de palen te plaatsen met behulp van een grondboor. Vervolgens graaft u de grond waar uiteindelijk de rank geplant gaat worden, handmatig uit. Het gebruik van een grondboor in taaie grond als klei is af te raden; de wortels van de rank zullen zich geen weg weten te banen en zogenaamde 'luie wortels' vormen. Op den duur zal dit zich wreken, de plant consumeert de dicht bij de oppervlakte beschikbare voedingsstoffen en als die verbruikt zijn zal de plant voortijdig afsterven. Het 'terroir', en derhalve de eigenschappen van de druif specifiek op die plaats/grond, zal zich niet kunnen vormen en dit betekent een verarming van de wijn. Bovendien is de plant vatbaarder voor vocht (schimmels) en vorst.

De afstand tussen de planten in een rij bedraagt, afhankelijk van het gekozen druivenras en de gekozen snoeimethode (zie beide hierna), onderling altijd minimaal 1,20 tot 2 meter. Bij de aanplant van rijen is de afstand tussen de rijen eveneens van belang. Als stelregel kan men hanteren dat de afstand tussen de rijen niet minder mag bedragen dan de uiteindelijke hoogte van de ranken. Immers, de zon moet op de stam kunnen schijnen om vocht als gevolg van dauw en regenval snel te laten verdampen en daarmee schimmelziekten (meeldauw en valse meeldauw) tegen te gaan. Als cordonsnoei wordt toegepast en steunpalen worden gebruikt (of als de ranken tegen een muur worden geplant), dient u de plant ± 10 tot 20 cm van de paal of de muur te plaatsen. De stam zal door de diktegroei nagenoeg tegen de paal of muur groeien en zo voldoende houvast vinden.

Enkele 'Gouden Regels'

- Kies ranken geënt op een onderstam passend bij uw grondsoort.
- Plant niet waar de rank weinig of geen schijn van kans heeft om zoete vruchten te vormen, een plek op het noorden of oosten is taboe.
- Plant niet te dicht op elkaar. Druivenranken hebben de neiging snel te verwilderen, waardoor zicht op groei en snoei moeilijk wordt en vruchtbare uitlopers voor het volgende jaar mogelijk per abuis worden weggesnoeid.
- Mest in principe niet bij, zeker niet de eerste jaren en absoluut geen koemest. Een 'stallucht wijn' zal het gevolg zijn. Bijmesten is een zwakgebod, dus wees in ieder geval voorzichtig met welke toevoeging dan ook. Dat geldt ook voor kalk!
- Zorg bij het planten voor een luchtige, doorlatende grond (harde klei eventueel vermengen met schoon zand), bij voorkeur waar de vorst overheen is geweest.
- Indien na verloop van tijd (2-4 jaar) de plant weinig of geen vruchten geeft en u bent ervan overtuigd dat u op de juiste wijze heeft gesnoeid, dan wil de rank het gewoon niet doen en zult u hem moeten verwijderen. De combinatie van ras, voedingsstoffen in de grond en de gezondheid van de plant is dan niet in orde.
- Houd de grond rondom de ranken vrij van onkruid, grassen e.d. Een stelregel is dat hoe warmer de grond om en nabij de stam wordt, hoe minder vochtschimmels zich kunnen vormen die uw inspanningen teniet kunnen doen.

Rassenkeuze

De rassenkeuze is bepalend voor wat men met de opbrengst kan doen. Geschat wordt dat er door vermenging en kweek ergens tussen de 12.000 en 15.000 soorten op de wereld voorkomen. Voor een tafeldruif kiest u een ander ras dan voor een druif om wijn van te maken. Geschikte tafeldruiven zijn o.a. de 'Frankenthaler' of 'Palatina'. Voor de productie van wijn kunt u kiezen uit o.a. 'Regent', 'Rondo', 'Leon Millot', 'Triumph d' Alsace', 'Merzling' en vele andere. Wilt u druiven gaan kweken voor de productie van (uiteindelijk) commerciële wijn, bedenk dan dat het Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij voorschrijft welke rassen hiervoor geplant mogen worden. Via internet is een en ander eenvoudig na te gaan, reden waarom in dit Groentje geen uitvoerige opsomming wordt gegeven. Zoals al hiervoor is opgemerkt: kies altijd een soort geënt op een onderstam die voor uw grondsoort geschikt is. Een goede leverancier zal u bij uw keuze kunnen helpen. De meer populaire soorten onder Neerlands wijngaardeniers zijn de 'Johannitter', 'Solaris', 'Bianca', 'Dornfelder', 'Merzling', 'Bianca Pinot Noir' en 'Pinot Grey', 'Gewürztraminer' en 'Cabernet Sauvignon'. De meeste wijngaardeniers, in Nederland georganiseerd in het 'Wijngaardeniersgilde' zijn bereid u meer informatie te geven over hun keuze van wijnranken en de specifieke kenmerken van een soort.

Houd met de keuze voor een bepaald ras ook rekening met de hoeveelheid tijd die u kunt of wilt besteden aan uw wijngaardje.

Bent u overdag nog werkzaam en heeft u slecht een paar uurtjes in de week tot uw beschikking, kiest dan liever niet voor bijvoorbeeld een 'Leon Millot' of een 'Triumph d' Alsace'. Deze vormen veel niet- vruchtdragende uitlopers en blad, waardoor altijd en dikwijls in de zomer gesnoeid dient te worden (zomersnoei) om rijpe druiven te krijgen.

Snoeimethoden

De eerste twee jaar na het planten mag u nog geen oogst verwachten. Al uw aandacht dient dan uit te gaan naar een goede wortelontwikkeling. Door in de winter (december t/m februari, echter niet als het vriest) de jonge plant terug te snoeien op 2 á 4 ogen dwingt u de plant als het ware dieper met de wortels de grond in te gaan. Tegen al te strenge vorst ($\leq - 5$ graden) dient u de plant te beschermen met hooi, turf of een groeikoker.

Over snoeien valt veel te zeggen, niet in het minst omdat een eenmaal ontwikkelde methode door de een als zaligmakend wordt beschouwd terwijl een ander die juist verfoeilijk vindt. Feit is dat de wijnrank snel verwildert, evenals zijn soortgenoot de bramenstruik. Om die reden zal het hele jaar door aandacht aan de ranken geschonken moeten worden in de vorm van regelmatige snoei: 's winters om de vormgevende en oude vruchtbare takken te verwijderen, in de zomer om de vruchten bloot te stellen aan het zonlicht, verdamping van vocht mogelijk te maken, overtollige bladvorming te verwijderen en om nieuwe, vruchtbare scheuten voor het jaar daarop te ontwikkelen.

De meest toegepaste snoeimethoden worden hierna besproken.

Guyot

Bij de guyotsnoei wordt een enkele rank tussen twee (laagblijvende) palen geplaatst, waartussen draden op 40 cm en 100 cm gemeten vanaf de grond zijn gespannen. Zodra de plant uitloopt en voldoende lengte heeft ontwikkeld, wordt hij om de hoogste draad gebogen om vervolgens op de laagste draad te worden vastgebonden. Hierop kunnen de druiven zich ontwikkelen. Alle overige uitlopers van de rank worden bijtijds gesnoeid. Voordeel van deze snoeiwijze is de beperkte opbrengst van de rank (hogere vruchtkwaliteit) en een snellere manier van oogsten (laagblijvend, dus gemakkelijker te bereiken). Nadeel is dat de plant hierdoor zwaar wordt belast. De plant moet namelijk elk jaar vruchtbare uitlopers vormen die direct tot productie moeten leiden. Daardoor hebben ze een kortere levensduur. Een ander nadeel is dat er –om voldoende productie te verkrijgen- een behoorlijk aantal ranken aangeplant dient te worden.

Dubbele Guyot

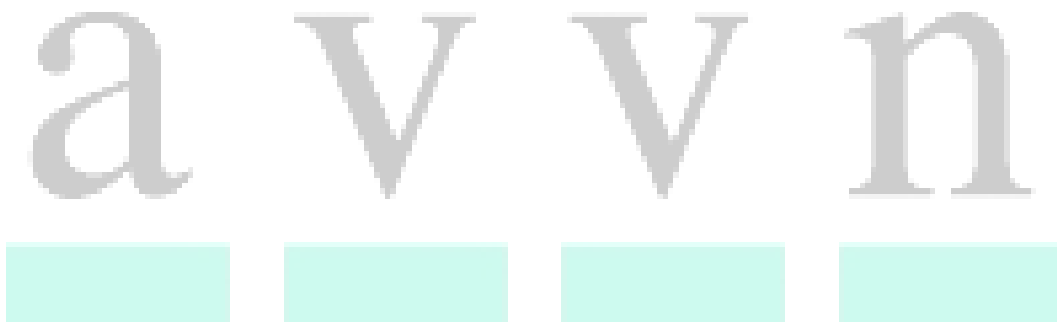
Idem dito als de enkelvoudige guyotsnoei waarbij meerdere uitlopers van de stam aan weerszijden van de draden (linksom en rechtsom), gespannen tussen de palen, worden geleid. Voordelen zijn dat de plant minder zwaar wordt belast en meer tot ontwikkeling kan komen, (rijping, het bereiken van 'terroir').

Cordon

Bij cordonsnoei denken we aan de verhalen van de lagere school: Romeinse soldaten die bijna een onneembaar blok vormden door rijen te vormen. Zo ook bij deze vorm van snoeien. Een rij bestaat uit verschillende lagen op verschillende hoogten: de eerste laag wordt gevormd door uitlopers, gespannen op een draad op ± 40 cm vanaf de grond. Deze uitlopers verharden na de eerste winter tot hout. Het daaropvolgende jaar wordt de tweede laag gevormd, ± 60 cm vanaf de eerste. En zo verder tot de maximale hoogte wordt bereikt van $\pm 1,80$ á 2 meter (bedenk dat een rank steeds verder wil uitdijen, dus beperken!)

Tot slot

Een zeker interessante en bijzondere vorm van snoeien die slechts sporadisch in Nederland voorkomt is de "parasolvorm". Hierbij wordt de stam tot een hoogte van $\pm 1,50$ á 2 meter de hoogte ingeleid waarna de scheuten pas op die hoogte vruchten mogen gaan vormen. Het bladerdak beschermt de druiven tegen hagel en overvloedige regen, terwijl de druiven tot in de late nazomer kunnen afrijpen. Experimenteel en zeker de moeite van het verder ontwikkelen waard, niet in het minst om het fraaie en bijzonder optisch effect daarvan. Het oog wil tenslotte ook wat, na al het werk!

Tekst: Alex Bos